

BLAHOSLAVENÍ ČISTÉHO SRDCE

POBOŽNOST FARÁŘE JAKUBA S. TROJANA
PŘI POHŘBU JANA PALACHA, 25. LEDNA 1969

JAKUB S. TROJAN

INTROITUS:

*Milost nám a pokoj od toho, který jest a který byl
a který přijítí má, od Pána Ježíše Krista.*

Čtení: Ř 8, 35–39

KÁZÁNÍ:

*Většího milování nad to žádný nemá, než aby život
svůj položil za přátele své. (J 15, 13)*

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. (Mt 5, 8)

Vážená sestro, milý bratře, vážení hosté, jsme tu shromážděni na závěr pietního aktu nad otevřeným hrobem, do něhož za několik okamžiků uložíme tělo zemřelého studenta Jana Palacha. Se vzrušením přijala naše veřejnost čin vašeho dráheho. Bylo řečeno mnoho slov, která se snažila vyjádřit pohnutí a účast s vámi, kteří nesete nejtěžší břímě.

Myslím, že nejsme dosud nikdo z nás schopni porozumět do hlubin a do všech důsledků, co se vlastně stalo a jaký dosah bude mít oběť Jana Palacha pro náš život. Byl mezi námi jako jeden z nás. Mladý student, měl svou práci, své zájmy, své cíle, tak jako každý jiný člověk v jeho věku. A přece měl něco navíc: velikou touhu po spravedlnosti a pravdě. Byl svírán obavou a mučivým pocitem, aby se v naší zemi právě tyto statky nepotkávaly s lhостejností. Měl starost o důstojný a svobodný život všech lidí. Pochopil ze studia našich dějin a z podivuhodné citlivosti vůči duchovnímu rozměru lidského života, že malé národy jsou vposledu veliké pravdou, za kterou se statečně postaví. Ale pochopil současně, že postavit se za pravdu žádá od člověka náročné svědectví, a někdy i svědectví stvrzené smrtí. A před tímto svědectvím sám neuhnul, vzal je dobrovolně na sebe. Jsme sevřeni mimořádností jeho činu, který nám všem odhaluje dimenze pravdy, které jsme mohli jen stěží tušit. Proto světlo jeho oběti padá na všechnu naši práci, všechny naše zájmy a postoje. Svítí i do nejskrytějších záhybů našich duší a vystavuje nás

nepřeslechnutelné otázce: Co jsme udělali pro vítězství pravdy v tomto národě my? Jak, a zda vůbec vedeme zápas o spravedlnost?

Na pozadí jeho činu jsme schopni porozumět, že to, co se otevřelo před naší společností v obrodném procesu před rokem, je víc než politika a ekonomické zájmy. V tomto smyslu je leden 1969 klíčem k pochopení Ledna 1968. Jde o hlubokou lidskou otázku: Jací jsme a jací budeme? Jan Palach položil důkaz – byť otřesný –, že jde v lidském životě o víc než o biologické přetrvání a že stejně i život společnosti a vzájemné lidské vztahy musí být založeny hlouběji, než jak to obvykle považujeme za normální a běžné. Ukázal nám, že poslední skutečnosti lidského života, to, na čem jediné záleží a co je bezpodmínečnou a trvalou hodnotou, je služba v lásce, která nehledá svých věcí, ale především záchranu druhých. Smrt Jana Palacha nás volá k životu. *Většího milování nad to žádný nemá, než aby život svůj položil za přátele své.* (J 15, 13) V tomto cynickém století, v němž nás často děsí druzí, a my opět děsíme je, a v němž se mnohdy lekáme, jak jsme všichni vnitřně malí, on nás přivedl k tomu, abychom se ptali otázkou, která z nás může učinit velké lidi: Co jsem udělal já pro druhé, jaké je mé srdce, za čím jdu, čemu sloužím, co je pro mne nejvyšší životní hodnotou? Po smrti Jana Palacha bude každému o něco těžší zůstat tváří v tvář této výzvě lhostejným, a stane se takřka nemožným vrátit se k dennímu pořádku. Ještě před desíti dny známý jen úzkému kruhu, učinil nás všechny svými přáteli a zavázal nás do smrti tím, že vydal z lásky k nám tělo své k spálení (1 K 13, 3).

V jeho činu nás soudí láska. A soud lásky je daleko hlubší než všechno ostatní, čím člověk soudí druhé. Proti hrozbě můžeme postavit hrozbu, proti obvinění se můžeme vymlouvat, bránit. Proti násilí stojí v dějinách až doposud skoro vždy zase násilí. A co postavíme proti bezbranné lásce, která se nezištně dává, abychom žili? V tomto smyslu je oběť Jana Palacha vyvrcholením nenásilné cesty, kterou jsme společně nastoupili v srpnových událostech minulého roku. Jeho oběť má pozitivní význam a předjímá budoucnost, v níž podle prorockého zaslíbení se národy nebudou více učiti boji a národ nepozdvihne proti národu meče (Iz 2, 4).

Touto obětí stojí Jan Palach blízko všem velikým postavám našich dějin, které si zamiloval a od nichž se učil. Jan Hus, Jan Amos Komenský, Jeroným Pražský a ti další všude ve světě, Gándhí, Schweitzer, M. L. King, kteří byli ochotni pro pravdu a spravedlnost přinést oběť. Padá na tuto oběť, tak jako na ostatní, něco ze světla vykupitelské smrti Ježíše Krista, který položil svůj život, aby zachránil každého člověka.

Čin Jana Palacha nese v sobě i velké poselství naděje. Chtěl vyburcovat naše svědomí, chtěl protestovat proti naší malověrnosti a onomu stavu, který se nebezpečně blíží lhostejnosti. Ale tím právě je dokladem naděje, že věci a poměry jsou změnitelné. Lidé nemusí zůstat nedůslední, bojácní, lhostejní. Teprve v našich postojích a rozhodnutích zítra, pozítří budeme odhalovat plný smysl té naděje, která je v jeho činu pro nás uložena.

Jeho čin nás nejenom obrací do budoucnosti. Jeho čin nás vzrušil také proto, že stojíme v obdivu nad jeho čistotou a nezištností. Dvacet čtyři hodiny před tím, nežli se Jan Palach rozběhl od sochy sv. Václava, aby vykřikl do světa svou výzvu, slyšel na libiškém hřbitově slova Pána Ježíše: *Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.* S jistou zdrženlivostí si připomíná věřící člověk tato slova. Spatřit Boha tváří v tvář patřilo podle víry k mimořádné výsadě a v podstatě je vyhrazeno až konci věků, kdy Bůh bude přítomen svému lidu. Ale chci tato slova opakovat

Farář Jakub S. Trojan nad hrobem Jana Palacha | Zdroj: ABS

zde. Vše, co nosil Jan ve svém srdci po týdny a snad měsíce, a co dozrálo nakonec v ultimátu čisté lásky, která chce zachránit přátele, nás smí vést k naději, že on bude patřit mezi ty, kteří spatří Boha tváří v tvář. Neboť *Bůh láska jest, a kdo v lásce přebývá, v Bohu přebývá a Bůh v něm* (J 4, 16). A tak sevření bolestí, v zármutku, který je úměrně velký velikosti oběti, skláníme se před ním nyní naposledy, kdy ho vidíme v této rakvi tělesnými očima. Víme, že čas poplyne a paměť bude nebo může vyhasínat. Ale jsem přesvědčen, že jeho čin čisté lásky bude už navždy povzbuzením lidem unaveným, slabým bude výzvou k naději. On bude naším lepším já, zdrojem nové odvahy stát na poznané pravdě a nikdy nepřestat bojovat o takové vztahy mezi lidmi, v nichž by takových obětí nebylo více třeba.

MODLITBA

Bože a Pane náš, ty znáš lidské srdce. Víš, co je na dně našich bytostí v tuto chvíli. Děkujeme Ti za dar života, který jsi před nás postavil i v tomto mladém člověku, synu, bratru, příteli. Jsme zasaženi velikostí jeho touhy i oběti. Ve světle jeho oběti vidíme ostřeji svou slabost, selhání a hříchy. Nauč nás, Bože, pravé vděčnosti. Děkujeme Ti za ty, kdo stáli zesnulému Janu Palachovi nejbliže, za jeho matku, bratra, všechny, kteří ho od dětství spoluvychovávali; za knihy, velké svědky víry

*a naděje v našem národě, které formovaly jeho vnímavou duši. Děkujeme za fakultní učitele, přátele ze studií, lékaře, kteří zápasili o jeho život v posledních dnech. Děkujeme Ti pak zejména za všechny, kteří zaslechli výzvu této oběti a rozhodli se změnit svůj život, zápasit ze všech sil o to, abychom žili v pravdě a z pravdy, ve svobodě, lidsky. Požehnávej všem rozhodnutím, která vyrostou pod dojmem této veliké oběti. Buď s lidem této země, buď s těmi, kdo mu vládnou, dej nám všem pravou moudrost, rozvahu a statečnost, abychom obstáli ve dnech zkoušky, jimiž procházíme. K Tobě volali jednotlivci i národy, k Tobě voláme i nyní, Otče náš...
Žalm 23*